

UN GUIÓ ESCÈNIC BIZANTÍ SOBRE LA PASSIÓ DE CRIST

per SEBASTIÀ JANERAS

RESUM

Es presenta aquí la traducció catalana (feta sobre l'edició d'Albert Vogt) d'un misteri grecoxipriota de la passió de Crist conservat en un manuscrit del segle XIII de la Biblioteca Vaticana (Pal. gr. 367). El text consisteix en un guió escènic en el qual es donen instruccions al director d'escena de com ha d'organitzar la representació, els mots que ha de dir cada actor, etc. Aquestes paraules són tretes dels evangelis, llevat del moment de la passió i resurrecció, que sobretot té per base l'apòcrif Evangeli de Nicodem. El conjunt té un rerefons litúrgic, ja que comença amb la resurrecció de Llätzer (corresponent, en la litúrgia bizantina, al dissabte abans de Rams) i acaba amb l'aparició del ressuscitat als apòstols la capvuitada de Pasqua, i presenta encara altres elements litúrgics, especialment en la sepultura de Crist.

Paraules clau: Vat. Pal. 367, Vogt, guió escènic, teatre bizantí, passió de Crist, Evangeli de Nicodem.

A BYZANTINE STAGE SCRIPT ON CHRIST'S PASSION

ABSTRACT

Here we present the Catalan translation (based on the edition of A. Vogt) of a Greek-Cypriot mystery play on the Passion of Christ, preserved in a manuscript from the 13th century in the Vatican Library (Pal. gr. 367). The text consists in a stage script providing instructions for the stage

director on how to organise the performance, together with the lines of each actor, etc. These lines are taken from the Gospels, except for the moment of the Passion and the Resurrection, which is based above all on the apocryphal Gospel of Nicodemus. It has a liturgical backdrop on the whole since it begins with the resurrection of Lazarus (corresponding to the Saturday before Palm Sunday in the Byzantine liturgy) and ends with the appearance of the resurrected Christ to the Apostles on the Octave Day of Easter, in addition to other liturgical elements, especially regarding the burial of Christ.

Keywords: Vat. Pal. 367, Vogt, stage script, Byzantine theatre, Passion of Christ, Gospel of Nicodemus.

El teatre religiós bizantí¹ presenta diverses peces importants, entre les quals destaca la coneguda amb el títol *Χριστὸς πάσχω*, que la tradició atribueix a sant Gregori de Nazianz.² Entre els altres exemples d'aquest teatre bizantí és interessant un text per a l'escena, un misteri sobre la passió de Crist, que Spyridon Lambros descobrí i publicà l'any 1916.³ Aquesta peça està continguda en un manuscrit del segle XIII de la Biblioteca Vaticana (Vat. Pal. gr. 367, f. 33v-39r). D'origen xipriota,⁴ havia passat totalment inadvertida. Fou redescoberta per Albert Vogt, que la tornà a publicar, acompanyada d'una traducció francesa.⁵ El text, segons ell, podria remuntar-se al segle X. No es tracta pròpiament d'un drama litúrgic, originat en la himnòdia o en l'homilia,⁶ sinó d'un guió escènic, amb un text estrictament bíblic, adreçat al director d'escena, en el qual se li donen instruccions de com s'ha de desenvolupar la representació.

El text comença amb una breu pregària a Jesucrist en què se li demana la benvolença pel fet que es vulgui representar la seva passió. Després, segueixen una sèrie d'instruccions adreçades a la persona que ha de dirigir la representació: que tingui preparats tots els elements que

1. L'obra principal sobre aquest tema és la de Vénétia COTTAS, *Le théâtre à Byzance*, Paris, Geuthner, 1931; George LA PIANA, *Rappresentazioni sacre nella letteratura bizantina*, Grottaferrata, Abadia de Grottaferrata, 1912; Albert VOGT, «Études sur la théâtre byzantin», *Byzantion*, vol. 6, núm. 2 (1931), p. 34-74 i 622-640. És útil de veure també la ressenya d'aquests estudis que en fa Louis BRÉHIER, «Le théâtre à Byzance», *Journal des Savants*, núm. 6 (juny 1932), p. 249-261; George LA PIANA, «The Byzantine Theater», *Speculum*, vol. 11 (1936), p. 171-211; Walter PUCHNER, «Zum Theater in Byzanz. Eine Zwischenbilanz», a Günter PRINZING i Dieter SIMON, *Fest und Alltag in Byzanz*, Munic, C. H. Beck, 1990, p. 11-16; 169-178 (Anmerkungen).
2. André TUILIER, *Grégoire de Nazianze. La Passion du Christ. Tragédie*, Paris, Du Cerf, 1976, col·l. «Sources chrétiennes», núm. 149; Domingo RAMOS-LISSÓN, *Gregorio de Nazianzo. La pasión de Cristo*, Madrid, Ciudad Nueva, 1988, col·l. «Biblioteca de Patrística», núm. 4; Vénétia COTTAS, *L'influence du «Christos Paschon» sur l'art chrétien*, Paris, Geuthner, 1931; Sandro STICCA, «The Christos Paschon and the Byzantine Theater», *Comparative Drama*, vol. 8, núm. 1 (1974), p. 13-44.
3. Spyridon LAMBROS, «Βυζαντιακή σκυνοθετική διάταξις τῶν παθῶν τοῦ Χριστοῦ», *Νέος Ἑλληνομνήμων*, vol. 13 (1916), p. 381-407.
4. Sobre el cicle de la passió a Xipre, cf. August C. MAHR, *The Cyprus Passion Cycle*, Indiana, Universitat de Notre Dame, 1947.
5. Albert VOGT, «Études sur le théâtre byzantin. I. Un mystère de la Passion», *Byzantion*, vol. 6, núm. 2 (1931), p. 37-74 (és la primera part de l'estudi citat a la nota 1). És l'edició que segueixo.
6. Sobre això, cf. Theodore BOGDANOS, «Liturgical Drama in Byzantine Literature», *Comparative Drama*, vol. 10, núm. 3 (1976), 200-215.

es necessitaran, que tots els participants vagin vestits d'acord amb el personatge que representen, que aquests actors sàpiguen llegir i escriure, que parlin correctament, per ordre, sense encavalcar-se els uns amb els altres, i que tothom actuï amb temor de Déu i amb respecte.

La peça escènica està dividida en deu parts o seccions: 1. La resurrecció de Llätzer; 2. La processó de Rams; 3. El sopar; 4. El rentament dels peus; 5. La traïció; 6. La negació de Pere; 7. El menyspreu d'Herodes; 8. La crucifixió; 9. La resurrecció; 10. La palpació.

Es tracta essencialment d'una representació de la passió de Crist. Però el text comença amb la resurrecció de Llätzer i acaba amb l'aparició de Crist ressuscitat als apòstols la capvuitada de Pasqua. Té, evidentment, una estructura litúrgica, que segueix la Setmana Santa.⁷ Comença amb la resurrecció de Llätzer perquè en la tradició litúrgica bizantina aquest fet és commemorat el dissabte abans del Diumenge de Rams i, de fet, rep aquest nom: «Dissabte de Llätzer». Pot sobtar que no hi hagi el Sant Sopar, del Dijous Sant, tot i que la tercera secció porti per títol: «Sobre el sopar» (Περὶ τῆς τραπέζης). Es tracta del sopar a casa de Simó el leprós, a Betània, durant el qual una dona⁸ ungeix els peus de Jesús (Mt 26,6-13), seguit de la traïció de Judes (Mt 26,14-16). Cal tenir present que aquests dos fets –unció dels peus de Jesús i traïció de Judes– són els temes propis del Dimecres Sant en la tradició litúrgica bizantina i que ja trobem en l'antiga litúrgia de Jerusalem, en la qual, a les vespres del Dimecres Sant, es llegeix l'Evangeli de Mt 26,3-16: decisió dels grans sacerdots de matar Jesús, unció a Betània i traïció de Judes.⁹ Per tant, aquesta tercera secció del guió escènic correspon al Dimecres Sant. El Dijous Sant hi és present en el rentament dels peus als deixebles (secció quarta).¹⁰

Tot el text d'aquesta peça escènica és purament bíblic. Tots els diàlegs, tot el que diuen els actors, són textos literals dels evangelis. Textos, diàlegs, que són introduïts per l'autor del guió: «que digui», «que

7. Aquesta visió ja havia estat intuïda per Vénétiá COTTAS, *L'influence de l'art chrétien*, com recorda Louis BRÉHIER, «Le théâtre...», p. 257.

8. Pecadora (πόρνη), diu el guió escènic, i també els textos litúrgics que commemoren aquest fet.

9. Vegeu Sebastià JANERAS, «Le pericopi evangeliche dei tre primi giorni della Settimana Santa nelle tradizioni agiopolita e bizantina», *Studi sull'Oriente Cristiano*, vol. 15 (2011), p. 29-52.

10. L'absència, per tant, de la representació del Sant Sopar no obeeïa a una mena d'escrúpol, com diuen Vogt i Bréhier.

respongui», etc., al costat de les indicacions del que ha de fer cada actor: «Després, doncs, d'haver-los rentat els peus, que es tregui la tovallola i es posi els vestits i, havent-se assegut, que els digui:...». Cosa que correspon plenament al text evangèlic: «Després de rentar-los els peus, es va posar el mantell i s'assegué a taula altra vegada. Llavors els digué...» (Jn 13,12). Quan les frases evangèliques que pronuncien els actors són més llargues que unes poques paraules, el manuscrit només en dona l'inici. Les he completades, entre claudàtors, per tal de tenir el text sencer.¹¹

Entre els textos dels evangelis, hi domina el de Mateu, seguit del de Joan i, en menor grau, del de Lluc, generalment en alternança, però també amb passatges intercalats. En la secció de la crucifixió i sepultura de Crist, en canvi, l'autor pren com a text, a més d'un fragment de l'Evangeli de Joan, l'evangeli apòcrif conegut amb el nom d'*Acta Pilati*, primera part del conjunt conegut com a *Evangeli de Nicodem*, mentre que en la secció de la Resurrecció l'autor té present el *Descensus ad inferos*, segona part d'aquest mateix *Evangeli de Nicodem*.¹²

La secció de la mort i de la sepultura de Crist, a més, reflecteix clarament la litúrgia bizantina del Divendres i el Dissabte Sants. Això apareix sobretot en dos elements: *a*) el cant del trisagi («Sant Déu, sant Fort, sant Immortal, tingueu pietat de nosaltres») al moment de la sepultura de Crist, i *b*) el plany de les miròfores. I també en la secció de la resurrecció de Crist, a l'inici, en què, d'acord amb els apòcrifs, Crist ressuscita Adam, cosa que queda també plenament reflectida en els textos pasquals de la litúrgia bizantina, i també en la iconografia.¹³

TEXT DEL MANUSCRIT

Pregària

Sigueu-nos propici, Jesucrist, Senyor nostre, Fill de Déu, i no us irriteu contra nosaltres que volem representar plàsticament les vostres sofrances vivificants, amb les quals ens heu atorgat la impassibilitat.

11. Segueixo, en principi, el text de la Bíblia Catalana Interconfessional.

12. Per al text de l'Evangeli de Nicodem, vegeu Constantin von TISCHENDORF, *Evangelia Apocrypha*, Leipzig, H. Mendelsohn, 1852. Vegeu-ne la traducció catalana en el volum *Apòcrifs del Nou Testament*, Barcelona, Facultat de Teologia de Catalunya i Fundació Enciclopèdia Catalana, 1990, coh. «Clàssics del Cristianisme», núm. 17, p. 227-267.

13. Totes aquestes qüestions són examinades en nota en el lloc corresponent del text.

Indicacions al director

Cal que tu, que ets el responsable d'aquesta disposició i que has de dirigir els altres, abans d'organitzar la representació estableixis, per ordre, les coses que una tal empresa demana i que les tinguis totes a punt perquè, quan sigui necessari, hom trobi tot seguit cada cosa disposada i preparada. Després has d'entrar en contacte particularment amb cada actor i vestir-lo d'acord amb el personatge que ha de representar, des de Crist i els apòstols fins als altres homes i dones. Igualment per als jueus i per a la resta. Cal que elegeixis bé les persones i que agafis les que són adequades per a representar i imitar els personatges. Cal, a més, que sàpiguen de lletra per tal de poder respondre i interrogar per escrit. I recomana'ls que actuïn de manera que no provoquin el riure o la burla, sinó que ho facin amb temor de Déu, amb respecte i amb una gran atenció.

I que vigilin de no encavalcar-se o d'interrompre's l'un a l'altre, d'on se seguiria una confusió, sinó que cadascú, posant-hi atenció, parli o pregunti o respongui quan li sigui indicat. I que no es faci cap alteració i que no es digui res que pugui portar els espectadors a riure, sinó que tot es faci de manera que porti a l'admiració i al respecte.

I comença, amb l'ajuda de Déu, d'aquesta manera:

GUIÓ ESCÈNIC

Començament [La resurrecció de Llätzer]¹⁴

Col·loca Crist i els deixebles mirant el sepulcre de Llätzer, de lluny. Marta i Maria, les germanes de Llätzer, i alguns jueus, posa'ls prop del sepulcre; el que fa de Llätzer mort al sepulcre, lligat amb benes i cobert amb un sudari. Llavors envia algú a Jesús a dir-li:

– Senyor, aquell que estimes està malalt.¹⁵

Que respongui Jesús:

– Aquesta malaltia [no portarà a la mort, sinó a la glòria de Déu.]

Que ho digui amb veu forta perquè tots ho sentin. I que calli una estona. Després, que digui això als deixebles:

– Anem una altra vegada a Jerusalem.

Que responguin els deixebles:

– Rabí, fa poc que els jueus et volien apedregar, i ara tornes a anar-hi?

14. Els títols són del manuscrit. El que està entre claudàtors és un complement posat per Vogt.

15. Tota aquesta part es basa en el capítol 14 de l'Evangeli de Joan.

Que respongui Jesús:

– No són dotze les hores [del dia? Els qui caminen de dia no ensopeguen, perquè veuen la llum d'aquest món, però els qui caminen de nit sí que ensopeguen, perquè els manca la llum.]

I després d'això, que Jesús digui novament:

– Llàtzer, el nostre amic, [s'ha adormit, però vaig a despertar-lo.]

Que els deixebles diguin:

– Senyor, si s'ha adormit, es posarà bo.

I Jesús novament:

– Llàtzer és mort.

Llavors, que Tomàs digui als altres deixebles:

– Anem-hi també nosaltres i morim amb ell!

Tot seguit, que Jesús i els deixebles es posin en moviment i vagin al sepulcre de Llàtzer. I envia algú a dir-ho a Marta, perquè, quan s'acosti Jesús, surti a trobar-lo i li digui:

– Senyor, si haguessis estat aquí [no s'hauria mort el meu germà.]

Que Jesús li digui:

– El teu germà ressuscitarà.

Marta a Jesús:

– Ja sé que ressuscitarà [en el moment de la resurrecció, el darrer dia.]

I Jesús a Marta:

– Jo soc la resurrecció [i la vida. Qui creu en mi, encara que mori, viurà; i tot aquell qui viu i creu en mi, no morirà mai més. Ho creus, això?]

Marta:

– Sí, Senyor, jo crec [que tu ets el Messies, el Fill de Déu, el qui havia de venir al món.]

Llavors, que Marta se'n torni cap a Maria i que li digui en veu baixa:

– El Mestre és aquí i et crida.

Que Maria s'alci ràpidament i se'n vagi vers Jesús acompanyada dels jueus que són amb ella. En veure Jesús, que se li llanci als peus i li digui:

– Senyor, si haguessis estat aquí, no s'hauria mort, el meu germà.

Que Jesús es commogui interiorment i es contorbi, i que digui amb força humor:

– On l'heu posat?

Que ells li responguin:

– Senyor, vine i ho veuràs.

Que Jesús plori i que vagi al sepulcre. Que Jesús digui:

– Traieu la llosa.

I Marta:

– Senyor, ja fa fortor, car ja han passat quatre dies.

I Jesús:

– No t’he dit que, [si creus, veuràs la glòria de Déu?]

I que treguin la llosa. I que Jesús, alçant els ulls, digui:

– Pare, et dono gràcies [perquè m’has escoltat. Ja sé que sempre m’escoltes, però ho dic per la gent que m’envolta, perquè creguin que tu m’has enviat.]

I llavors, que cridi amb tota la força:

– Llàtzer, surt a fora!

Que surti el mort lligat i amortallat. Que Jesús digui:

– Deslligueu-lo i deixeu-lo anar.

Tot seguit, que cridi el profeta:

– Digueu a la filla de Sió: [Mira el teu rei que ve cap a tu; arriba humilment, muntat en una somera i en un pollí, fill d’un animal de càrrega.]¹⁶

Fi de la resurrecció de Llàtzer.¹⁷

*Començament de la processó de Rams*¹⁸

Que Jesús enviï dos deixebles a agafar la somera i el pollí, tot dient-los:

– Aneu al poble [que teniu al davant i tot seguit trobareu una somera fermada amb un pollí al seu costat. Deslligueu-la i porteu-me’ls.]

I tu, envia alguns jueus a impedir als deixebles d’emportar-se la somera. Que els deixebles els diguin:

– El Senyor els ha de menester.

16. Jn 12,15 i Mt 21,5. La citació del profeta correspon a Is 62,11 + Za 9,9. A partir d’aquí, el text es basa en Mt 21,2-16. És curiosa aquesta citació d’Isaïes en aquest moment, just abans de la processó de Rams (secció següent), quan en els evangelis forma part de l’entrada a Jerusalem.

17. Aquesta indicació aquí i el fet que aquesta secció no tingui cap títol en el manuscrit, sinó simplement: ἀρχή (‘començament’), fa pensar a Vogt que hi va ser afegida, provinent d’un altre text, opinió que no comparteix Bréhier («Le théâtre...», p. 257), que creu que totes les peces formen un tot.

18. Aquesta expressió «Començament de...» és la que, segons Vogt, corrobora que l’episodi anterior, la resurrecció de Llàtzer, no formava part primitivament d’aquest guió escènic. Però crec, amb Bréhier, que sí que hi pertany.

I quan els deixebles portin la somera, que estenguin damunt d'ella llurs vestits, i que Jesús s'hi assegui al damunt. Que dos dels deixebles vagin al davant de la somera, fent de guia, i que els altres deixebles segueixin darrere, meravellats i parlant-se entre ells. I els jueus, els qui van al davant i els qui segueixen, que els uns estenguin llurs vestits pel camí i que els altres tallin branques dels arbres i les escampin pel camí. Que els infants cridin:

– Hosanna al Fill de David!

I que la multitud digui:

– Aquest és Jesús, el profeta.

Disposa també alguns coixos i cecs asseguts al camí i dient amb veu forta:

– Tingues pietat de nosaltres, Fill de David!¹⁹

I que Jesús els guareixi. Uns altres, que seguin en el temple, venent ovelles i coloms i altres coses semblants.

I quan Jesús arribi al Temple, un cop hagi baixat de la somera, que faci un fuet de corda i que els faci fora del temple dient:

– La meva casa [és casa d'oració, i vosaltres en feu una cova de lladres.]

I que bolqui llurs taules.

Els prínceps dels sacerdots i els escribes, veient aquestes coses estranyes i els infants cridant en el Temple, que s'enfurismin i diguin a Jesús:

– No sents què diuen aquests?

I que Jesús els respongui:

– Sí. No heu llegit mai [a l'Escriptura: «Amb la paraula dels infants i dels nadons t'has fet cantar una lloança»?]

I, deixant-los, que se'n vagi.

*Sobre el sopar*²⁰

Prepara la taula de Simó i que el Mestre i els deixebles s'hi asseguin.²¹ Que Simó serveixi i que la prostituta, movent-se per allà, plori i cridi:

– Ai de mi, pecadora!

19. Mt 9,27.

20. Περὶ τῆς τραπέζης, literalment: «sobre la taula».

21. El text es basa en Mt 26,8-15, llevat d'alguna frase.

I després d'haver fet això, que vagi al perfumer a comprar el perfum, parlant amb el perfumer, preguntant-li i responent-li tot el que calgui, fins a rebre el perfum, és a dir, un gerret amb essència de roses. I, agafant-lo, que la prostituta corri i el buidi sobre els peus de Jesús, sense dir res, sinó únicament eixugant amb els seus cabells els peus de Jesús. Que els deixebles s'indignin i diguin:

– Per què aquesta pèrdua? [S'hauria pogut vendre a bon preu i donar els diners als pobres.]

I Judes:

– Per què aquest perfum?²²

I Jesús:

– Per què molesteu aquesta dona? [Ha fet amb mi una bona acció. De pobres, en teniu sempre amb vosaltres; en canvi, a mi, no sempre em tindreu. Aquesta dona, abocant sobre el meu cos aquest perfum, ha preparat la meua sepultura. Us asseguro que quan aquest evangeli sigui anunciat per tot el món, també recordaran aquesta dona i diran això que ha fet.]

Acabades així aquestes coses, que es reuneixin els prínceps dels sacerdots i els fariseus i facin consell sobre com apoderar-se d'ell.²³ Que Caifàs els digui:

– Vosaltres no enteneu res. [No us adoneu que val més que un sol home mori pel poble, i no pas que es perdi tot el poble?]²⁴

Que Judes corri cap a ells i els digui:

– Què em voleu donar [si us lliuro Jesús?]

Que aquests li pesin trenta monedes de plata. I que Judes torni novament amb els seus condeixebles.

Sobre el rentament [dels peus]²⁵

Tingues a punt bancs, un gibrell, aigua i una tovallola. Que s'asseguin els deixebles per ordre. Que Jesús, traient-se els vestits, se canyeixi la tovallola, vessi aigua en el gibrell i, començant pels darrers, renti els peus dels deixebles i els els eixugui amb la tovallola amb què va cenyit. Arribant a Pere, que aquest digui:

22. Cf. Jn 12,5.

23. Mt 26, 3-15.

24. Aquí s'intercala un fragment de Joan: Jn 11,49-50.

25. Aquesta secció té per base Jn 13,4-11.

– Senyor, tu em rentes [els peus?]

I el Mestre:

– Això que faig, tu no ho entens; [ho entendràs després].

Pere:

– No em rentaràs [els peus mai de la vida!]

El Mestre:

– Si no et rento, [no tindràs part amb mi.]

I Pere:

– No tan sols els peus; [renta'm també les mans i el cap.]

El Mestre:

– Qui s'ha banyat, [només cal que es renti els peus: ja és net tot ell.]

Després, doncs, d'haver-los rentat els peus, que es tregui la tovallola i es posi els vestits i, havent-se assegut, que els digui:

– Enteneu això que us he fet? [Vosaltres em dieu «Mestre» i «Senyor», i feu bé de dir-ho, perquè ho soc. Si, doncs, jo que soc el Mestre i el Senyor, us he rentat els peus, també vosaltres us els heu de rentar els uns als altres. Us he donat exemple, perquè, tal com jo us ho he fet, ho feu també vosaltres.]

Sobre la traïció²⁶

Havent reunit Jesús els deixebles, que els digui:²⁷

– Tots vosaltres us escandalitzareu [en mi aquesta nit.]

Que Pere respongui:

– Ni que tots s'escandalitzin, [jo no m'escandalitzaré pas.]

I el Mestre:

– En veritat t'ho dic: [Aquesta nit, abans no canti el gall, m'hauràs negat tres vegades.]

Pere:

– Ni que em calgui [morir amb tu, no et negaré.]

Tot seguit, que Jesús digui als deixebles:

– Seieu aquí [mentre vaig allà a pregar.]

I prenent Pere i els dos fills del Zebedeu, que els digui:

– La meva ànima està trista fins a [la mort.]

26. La traïció de Judes, la seva anada als sacerdots proposant-los lliurar-los Jesús a canvi de diners, ja apareix en la secció tercera (cf. *supra*). Aquí, pròpiament es tracta de l'oració a l'hort de Getsemaní i de la detenció de Jesús després del bes de Judes, i també de la conducció de Jesús davant del sanedrí.

27. Allò que segueix pertany a Mt 26,31-45.

I, avançant-se una mica, que es prosterni amb el front a terra i pregui dient:

– Pare meu, si és possible, [que aquesta copa s’allunyi de mi. Però que no es faci com jo vull, sinó com tu vols.]

I tornant cap a ells, que digui a Pere:

– Així, doncs, no heu pogut [vetllar una hora amb mi?]

I, després de la pregària, tornant novament cap als deixebles, que els digui:

– Dormiu ara i reposeu! [S’acosta l’hora, i el Fill de l’home serà lliurat en mans dels pecadors. Aixiqueu-vos, anem! El qui em traeix ja és aquí.]

Després d’això, prenent els deixebles, que vagi a l’hort, i que tot seguit arribi Judes conduint una multitud suficient amb espases i bastons.²⁸

Sortint Jesús, que els digui:

– Qui busqueu?

I que ells responguin:

– Jesús de Natzaret.

Que Jesús digui:

– Soc jo.

I que aquells, en sentir-ho, reculin i caiguin per terra. I que Jesús torni a preguntar:

– Qui cerqueu?

I que ells responguin:

– Jesús de Natzaret.

I Jesús:

– Ja us he dit que soc jo.

Tot seguit, que Judes s’avanci i digui:

– Salve, Rabi!²⁹

I que besí el Mestre. Que el Mestre digui:

– Company, estigues pel que has de fer.

I Pere, amb una espasa, abraonant-se damunt un dels servents, que li talli l’orella dreta. Que el Mestre li digui:

– Desa la teva espasa.

I tocant-la amb la mà, que guareixi l’orella del servent i que digui a la multitud:

– Com a un lladre heu sortit [a agafar-me.]

28. Segueix un fragment basat en Jn 18,3-8.

29. A partir d’aquí, el text segueix Mt 26,49-68.

Que la multitud, apoderant-se d'ell, el condueixi primer a Anàs i després a Caifàs i als prínceps dels sacerdots. I que els deixebles fugin i que únicament Pere i Joan el segueixin darrere amb por i temor. I entrant Pere, que segui amb els servents.

Quan Jesús és portat davant els prínceps dels sacerdots, que es presentin els falsos testimonis dient:

– Aquest va dir: «Puc destruir el Temple [de Déu i reconstruir-lo en tres dies».]

Que Jesús calli i que el gran sacerdot, alçant-se, li digui:

– No respons? Què en dius, [de les acusacions que aquests et fan?]

I novament el gran sacerdot:

– Et conjuro pel [Déu viu, que ens diguis si tu ets el Messies, el Fill de Déu.]

Jesús a ell:

– Tu ho has dit. A més, us dic [que des d'ara veureu el Fill de l'home assegut a la dreta del Totpoderós i venint sobre els núvols del cel.]

Que el gran sacerdot, esquinçant-se les vestidures, digui:

– Ha blasfemat! Quina necessitat [tenim de més testimonis?]

Que el poble respongui:

– Mereix pena de mort!

I escopint-li a la cara i donant-li cops de puny i pegant-li bufetades, que li diguin:

– Profetitzá'ns, Crist, qui és [que t'ha pegat.]

*Sobre la negació de Pere*³⁰

Un cop fet tot això d'aquesta manera, que una criada s'acosti a Pere i li digui:³¹

– Tu també eres amb Jesús.

I Pere:

– No sé què dius.

Igualment, que una altra criada digui:

– Aquest també era allà.

I que Pere ho negui un altre cop, dient amb jurament:

– No conec aquest home.

30. Aquesta secció comprèn també, a més de la negació de Pere, la mort de Judes i la conducció de Jesús davant Pilat.

31. El que segueix és tret de Mt 26,69-75.

I, poc després, que els qui són allí li diguin:

– És veritat que tu també [ets d'ells: si fins i tot se't nota per l'accent amb què parles.]

I que Pere, jurant, digui:

– Jo no conec aquest home.

I que tot seguit canti el gall. I que Pere, sortint fora, plori.

Que Judes, penedit, vagi als prínceps dels sacerdots i els digui:³²

– He pecat lliurant [a la mort un innocent.]

Que aquests responguin:

– I a nosaltres, què ens importa?

I que Judes llenci els diners, s'allunyi i es pengi.

Que Josep s'estigui al Temple llegint i que els prínceps dels sacerdots enviïn algú a cridar-lo. Aquest, havent-hi anat i havent trobat Josep llegint, que se'n torni. I havent-hi anat un altre cop i havent-lo trobat llegint, que se'n torni.

Els grans sacerdots es reuneixen en consell i diuen:

– No és permès [de tirar-les al tresor del temple, perquè són preu de sang.]

Llavors van cap a Pilat i li diuen:³³

– Nosaltres coneixem aquest que s'anomena Jesús, [el fill de Josep, l'artesà, nascut de Maria.]

Pilat els respon:

– Com podeu [sotmetre a judici el vostre rei?]

Li diuen els jueus:

– No diem pas [que sigui rei, sinó que ell diu que ho és.]

Pilat crida un missatger i l'envia a cercar Jesús. Havent sortit i havent reconegut Jesús, es prosterna davant d'ell i, traient-se el mantell, l'estén a terra i diu a Jesús:

– Senyor meu, passa pel damunt, que et crida el governador.

Els jueus, veient el que passava, se'n queixen a Pilat dient:

– Per què has ordenat que entri d'aquesta manera, amb honor?

Pilat crida el missatger i li diu:

– Per què has fet això [d'estendre el teu mantell a terra per fer-hi passar pel damunt Jesús]?

32. Per a la mort de Judes: Mt 27,3-5.

33. A partir d'aquí, la font és l'apòcrif conegut com a *Actes de Pilat*. Traducció catalana en el volum *Apòcrifs del Nou Testament*, p. 236 i seg.

El missatger li diu:

– Senyor governador, [quan em vas enviar a Jerusalem a casa d’Alexandre, vaig veure Jesús assegut sobre un ase, mentre els infants hebreus duïen branques a les mans i l’aclamaven, i d’altres estenien a terra llurs vestits, dient: «Salva’ns, tu que vius a les altures. Beneït el qui ve en nom del Senyor!»]

Els jueus diuen al missatger:

– Els infants hebreus [aclamaven en hebreu. Com és que tu ho dius en grec?]

I els diu el missatger:

– Vaig preguntar a un jueu: [Què és això que criden en hebreu? I ell m’ho va traduir.]

Pilat els diu:

– Si vosaltres mateixos [sou testimonis de les paraules que deien els infants, en què ha pecat el missatger?]

I els jueus callen. El governador diu al missatger:

– Surt i [fes-lo entrar de la manera que vulguis.]

El missatger surt i fa com la primera vegada, estén el mantell a terra i diu a Jesús:

– Senyor, entra; [el governador et demana.]

I entra davant Pilat.

Davant l’acusació dels jueus, intervé Nicodem i diu:

– Piadós governador, [t’ho prego, deixa’m dir unes paraules.]

Li diu Pilat:

– Parla.

Diu Nicodem:

– Jo vaig dir [als ancians, als sacerdots i als levites i a tot el poble jueu a la sinagoga: Què preteneu amb aquest home? Aquest home fa molts miracles i prodigis que ningú no ha fet ni farà mai. Deixeu-lo estar i no li vulgueu cap mal. Si els miracles que fa venen de Déu, es mantindran fermes. Però si venen dels homes, s’esvairan. En efecte, Moisès, enviat per Déu a Egipte, va obrar per ordre del Senyor molts prodigis davant el Faraó, rei d’Egipte. Hi havia allí uns homes al servei del Faraó, Janes i Jambres. Ells també feien no pas pocs prodigis com els que feia Moisès. I els egipcis van considerar déus Janes i Jambres. Però, com que els prodigis que feien no provenien de Déu, van morir ells i els qui els donaren crèdit. I ara, deixeu estar aquest home. No mereix la mort.]

Els jueus es posen furiosos. I els respon Pilat:

– Per què cruixiu de dents [contra Nicodem si heu sentit la veritat?]

Els jueus diuen a Nicodem:

– Per a tu la seva veritat i la seva sort.

Respon Nicodem:

– Amén, amén! Que es faci amb mi tal com dieu.

Un altre dels jueus, que havia estat paralític, intervé:

– Permet-me, [governador, de dir una paraula.]

El governador li diu:

– Parla.

Diu l'home:

– Jo feia trenta[-vuit anys que jeia en una llitera sofrint terriblement.

Quan Jesús va venir, molts endimoniats i afectats de diverses malalties foren guarits per ell. Llavors alguns joves, compadint-se de mi, em van carregar amb la llitera i em dugueren cap a ell. Jesús, en veure'm, es va compadir de mi, i em digué: «Carrega't la teva llitera i camina.» Jo em vaig carregar la llitera i em vaig posar a caminar.]

Havent acabat aquest de parlar, pren la paraula el cec i diu:

– Jo vaig sortir cec [del ventre de la meva mare; sentia les veus, però no veia la gent. Quan Jesús passava, vaig cridar amb tota la força: Compadeix-te de mi, fill de David! Ell, compadit de mi, imposà les seves mans sobre els meus ulls, i a l'instant vaig recobrar la vista.]

I quan aquest acaba de parlar, pren la paraula l'hemorroïssa i diu:

– Jo patia pèrdues de sang, [vaig tocar la borla del seu vestit i se m'estroncaren les hemorràgies que feia dotze anys que duraven.]

Que els prínceps dels sacerdots i el poble, lligant Jesús, el duguin davant Pilat i diguin:

– Hem trobat aquest que esgarria [el nostre poble, prohibeix de pagar tributs al Cèsar i diu que és Messies, és a dir, rei.]³⁴

Que Pilat l'interrogui:

– Tu ets el rei [dels jueus?]

I que Jesús respongui:

– Tu ho dius.

Que l'acusin els prínceps dels sacerdots i els ancians i que ell no respongui res. Que Pilat els digui:

34. Per al que segueix, cf. Lc 23,2-5.

– No trobo res en aquest home per a poder-lo inculpar.
 Que la multitud digui:
 – Revolta el poble ensenyant [per tot el país dels jueus, des de Galilea, on va començar, fins aquí.]
 Que Pilat preguntí si l'home és galileu. Que tot seguit Pilat l'enviï a Herodes.

El menyspreu d'Herodes

Quan Jesús ha estat dut a la presència d'Herodes, que els prínceps dels sacerdots, acostant-se, l'acusin dient:

– Hem trobat aquest [que esgarria el nostre poble, prohibeix de pagar tributs al Cèsar i diu que és el Messies, és a dir, rei.]³⁵

Que li preguntí Herodes:

– Qui ets i d'on vens?

I encara:

– Per què transgredeixes la llei?

I novament:

– Tu ets rei?

I un altre cop:

– Hem sentit sobre tu [que fas prodigis.]³⁶

Que no respongui absolutament res.

Tot seguit, vestint-lo amb un vestit llampant, que l'enviï a Pilat. I anant Herodes a Pilat, que el besí i faci amistat amb ell i que se'n vagi. Trobant-se Jesús davant Pilat, que la dona d'aquest li enviï a dir a Pilat:

– Desentén-te d'aquest [just. Avui, en somnis, he patit molt per causa d'ell.]³⁷

Pilat diu al poble:

– Qui voleu [que us deixi lliure, Barrabàs o Jesús, l'anomenat Messies?]³⁸

35. El guió fa repetir aquí les paraules pronunciades davant Pilat, que en Lluc no es troben davant Herodes. Però aquestes preguntes d'Herodes sense resposta corresponen al que diu Lluc: «L'anà interrogant llargament, però Jesús no li contestà res» (Lc 23, 9).

36. Aquestes paraules d'Herodes semblen posar en boca seva el que l'Evangeli de Lluc (Lc 23, 8) diu en forma narrativa: «Herodes es va alegrar molt de veure'l. Feia temps que ho desitjava, perquè sentia a parlar d'ell i esperava veure-li fer algun prodigi.»

37. Mt 27,19.

38. Mt 27,17.

I el poble:

– Deixa'ns lliure, segons el costum, [el pres que vulguem.]³⁹

Però Pilat:

– Quin d'aquests dos voleu [que us deixi lliure?]⁴⁰

La multitud:

– Barrabàs!

Pilat:

– Què faré [amb Jesús, l'anomenat Messies?]

El poble:

– Que sigui crucificat!

Pilat:

– Però quin mal ha fet?

El poble:

– Fora, fora, crucifica'!

I Pilat, havent demanat aigua, que es renti les mans tot dient:

– Soc innocent de la sang d'aquest home.

I el poble:

– Que la seva sang caigui sobre nosaltres i els nostres fills!

I que tot seguit deslliuri Barrabàs i lliuri Jesús per a ser crucificat.

Sobre la crucifixió

Que els soldats s'apoderin d'ell,⁴¹ el despullin i li posin al damunt una capa de porpra i una corona d'espines al cap i una canya a la mà dreta i que, agenollant-se davant d'ell, li diguin:

– Salve, rei [dels jueus!].

I, agafant la canya, que el colpegin al cap. Després, posant-li la creu damunt les espatlles, que el duguin a crucificar. Llavors, que facin sortir de la presó els dos lladres, que els donin a cadascun la seva creu i que aquests caminin juntament amb ell i que, després de fer un tros de camí, obliguin Simó a portar la creu. Que el segueixin les dones, juntament amb la mare de Jesús, planyent-se. I que Jesús, girant-se cap a elles, els digui:

39. Aquí es posa en boca dels jueus, en forma de petició a Pilat, el que és una narració de l'evangelista: «Cada any, per la festa de Pasqua, el governador tenia el costum de deixar lliure el pres que la gent volia» (Mt 27,15). Sobre aquest text he acabat la frase.

40. D'aquí fins al final d'aquesta acció, cf. Mt 27,21-25.

41. Mt 27,27-30.

– Filles de Jerusalem, [no ploreu per mi; ploreu per vosaltres mateixes i pels vostres fills. Perquè venen dies que la gent dirà: «Sortoses les qui no tenen fills, les entranyes que no han engendrat i els pits que no han criat! Llavors començaran a dir a les muntanyes: “Caieu damunt nostre!”, i als turons: “Cobriu-nos!” Perquè, si tracten així l’arbre verd, què serà del sec?»]⁴²

I quan arriben al lloc, que vingui el vagabund⁴³ i el crucifiqui, juntament amb els dos lladres, a la dreta i a l’esquerra. I que Pilat, havent escrit un rètol, en grec, en llatí i en siríac:⁴⁴ «El Rei dels jueus», el col·loqui damunt el seu cap. Que el poble i els prínceps dels sacerdots cridin:

– El que destrueix el temple [i el reconstrueix en tres dies, que se salvi a si mateix si és Fill de Déu i que baixi de la creu!]

I encara:

– Ell que n’ha salvat d’altres [no es pot salvar a si mateix.]⁴⁵

I Jesús:

– Pare, perdona’ls, [que no saben el que fan.]⁴⁶

I que la seva mare comenci a lamentar-se.⁴⁷

Acomplint-se així aquestes coses, que el lladre de l’esquerra cridi:

– Si tu ets el Crist, [salva’t a tu mateix i salva’ns a nosaltres.]⁴⁸

42. Lc 23,28-31.

43. En grec: κομοδρόμος.

44. És a dir, en hebreu. L’intercanvi dels termes «hebreu» i «siríac» no és infreqüent.

45. Mt 27,40-42.

46. Lc 23,34.

47. La literatura cristiana presenta diversos exemples de planys de la Mare de Déu sobre el seu Fill. Un text molt important és el kontàkion *Planys de la Mare de Déu*, de Romà el Melode (segle VI). Edició del text grec: José GROSIDIER DE MATONS, *Romanos le Mélode, Hymnes*, IV, París, Beauchesne, 1967, coh. «Sources Chrétiennes», núm. 128, p. 157-187 (himne 35). Traducció catalana de Sebastià JANERAS, Montserrat CAMPS i Sergi GRAU, *Romà el Melode, Himnes*, Barcelona, Proa, 2005, coh. «Clàssics del Cristianisme», núm. 100, p. 187-193. Aquest gènere, heretat segurament de la tradició siríaca (sant Efreem, per exemple, té himnes semblants), serà imitat més tard en planys de to popular per al Divendres Sant. N’és un exemple el Μυρολόγι της Παναγίας (segle XV). Cf. Bertrand BOUVIER, *Le Mirologe de la Vierge: Chansons et poèmes grecs sur la Passion du Christ*, Roma, Institut Suisse de Rome, 1976, coh. «Bibliotheca Helvetica Romana», núm. 16. També: Sandro STICCA, *Il ‘Placatus Mariae’ nella tradizione drammatica del Medio Evo*, Sulmona, Teatro Club, 1984 (Nova York, Global Academic, 2000); Margaret ALEXIOU, *The Lament of the Virgin in Byzantine Literature and Modern Greek Folk-Song*, Cambridge, Cambridge University Press, 2016.

48. Per al que segueix, cf. Lc 23,39-43.

I que respongui el de la dreta:

– Tu tampoc no tens temor de Déu?

I digui vers Jesús:

– Recorda't de mi, Senyor, [quan arribis al teu regne.]⁴⁹

I Jesús a ell:

– En veritat et dic [que avui seràs amb mi al paradís.]

Col·loca la mare i el deixeble a banda i banda de la creu, i que el Mestre digui a la mare:

– Dona, heus ací el teu fill.⁵⁰

I al deixeble:

– Heus ací la teva mare.

I que tot seguit cridi:

– Tinc set.

I que tot seguit li sigui acostada a la boca una esponja xopa⁵¹ sobre una canya. I després d'això, que Jesús exclami:

– Pare, a les teves mans [confio la meva ànima.]⁵²

I que, a partir d'aquest moment, calli. Tot seguit, que el centurió exclami:

– Veritablement, aquest era el Fill de Déu.⁵³

Que el centurió fereixi el seu costat amb la llança i que, des de baix, estigui a punt per a rebre la sang i l'aigua. I després d'això, que la seva mare s'adreci a Josep, plorant i suplicant, i dient-li, juntament amb Joan:

– [Josep, t'ho prego, comparteix la meva pena, perquè conec el teu amor veritable envers el meu fill dolcíssim, i fes-me dos favors: ves a Pilat i demana-li el cos del meu fill estimat, perquè el pugui sepultar, i dona'm el sepulcre tallat a la roca que tens, tot nou, al jardí].⁵⁴

49. Aquí, el text no segueix l'Evangeli de Lluc, que diu: «Jesús», sinó: «Κύριε, Senyor», que té un ressò litúrgic. Apareix sobretot el Dijous Sant, a la Divina Litúrgia després de vespres, com a cant de la Gran Entrada i de la comunió: Τοῦ δεῖπνου σου τοῦ μυστικοῦ, σήμερον, Υἱὲ Θεοῦ, κοινωνόν με παράλαβε, οὐ μὴ γάρ τοῖς ἐχθροῖς σου το μυστήριον εἶπω, οὐ φιλημᾶ σοι δώσω καθάπερ ὁ Ἰούδας, ἀλλ'ὡς ὁ ληστής ὁμολογῶ σοι· μνησθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.

50. Segueix un fragment basat en Jn 19,26-29.

51. Literalment: «plena» [de vinagre]. Cf. Jn 19,29.

52. Lc 23,46.

53. Mt 27,54.

54. Aquí, el manuscrit presenta una llacuna. L'he suplert amb les paraules corresponents que trobem en les *Actes de Pilat*.

Que Josep, adreçant-se a Pilat, li demani el cos del Mestre dient:

– Una petita súplica [...] ⁵⁵

Pilat, havent fet venir el centurió, que li preguntí si és mort. I, assabentat per aquest que és mort, que ordeni que li sigui donat a Josep el cos. I que vingut tot seguit el forjador, i que es faci el davallament. I que s'avanci Josep portant un llençol i alguns perfums i, després d'embolcallar el cos, que el sepultin, tot cantant amb melodia el «Sant Déu», ⁵⁶ fins que entrin al sepulcre, seguits de la mare i de Joan i de les miròfores. ⁵⁷ Un cop sepultat, que les miròfores comencin els planys. ⁵⁸

I després dels planys, que els prínceps dels sacerdots vagin a Pilat i li diguin: ⁵⁹

– Senyor, ens hem recordat [que aquell impostor, quan encara vivia, va dir: «Al cap de tres dies ressuscitaré.» Dona ordre, doncs, que assegurin el sepulcre fins al tercer dia, no fos cas que els seus deixebles vinguessin a robar el cos i després diguessin al poble: «Ha ressuscitat d'entre els morts.» Seria una impostura pitjor que la primera.]

I Pilat:

– Aquí teniu una guàrdia. [Aneu al sepulcre i assegureu-lo tan bé com sapigueu.]

55. No he pogut identificar aquest text, però sembla tenir relació amb un sermó sobre el Dissabte Sant atribuït a Epifani de Xipre (PG 43, 445).

56. És el cant del trisagi, que es canta en l'ofici de la sepultura de Crist el Dissabte Sant. En el ritu bizantí, el trisagi es canta també sempre en l'ofici de difunts. De fet, celebrar un trisagi és celebrar un ofici per als difunts. Sobre el trisagi, cf. Sebastià JANERAS, «Le Trisagion: une formule brève en liturgie comparée», a Robert F. TAFT i Gabrielle WINKLER (ed.), *Acts of the International Congress Comparative Liturgy fifty Years after Anton Baumstark (1872-1948), Rome, 25-29 September 1998*, Roma, Edizioni Orientalia Christiana, 2001, coll. «Orientalia Christiana Analecta», núm. 265, p. 495-562. Vegeu Sebastià JANERAS, «Representació de l'enterrament de Crist en la tradició bizantina», *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, vol. 8 (1997), p. 37-49; «Ensevelissement du Christ et descente aux enfers dans la célébration liturgique orientale», a Elie AYROULET (ed.), *Entre Passion et Résurrection, la descente du Christ aux enfers*, Lió, Université Catholique, 2017, p. 131-154.

57. En grec, μροφοροι, és a dir, 'portadores de perfum', de μῦρον ('perfum').

58. En el ritu bizantí, a l'ofici matinal (ὄρθρος) del Dissabte Sant es canten uns planys o «elogis» (Εγκώμια), posats en boca de les dones al sepulcre. Aquesta composició consta d'un conjunt d'estrofes, molt breus, dividides en tres parts i destinades a ser alternades amb el salm 118 [119], la primera de les quals fa: «Ἡ ζωὴ ἐν τάφῳ κατετέθη, Χριστέ, καὶ ἀγγέλων στρατιαὶ ἐξεπλήττοντο, συγκατάβασιν δοξάζουσαι τὴν σὴν.» Aquests «elogis» apareixen en manuscrits del segle XIV i ben aviat van adquirir una gran popularitat. Cf. Sebastià JANERAS, «Representació...», p. 44-45.

59. Mt 27,63-66.

I que vagin amb els soldats i assegurin el sepulcre. I que els soldats, asseguts, guardin i vigilin el sepulcre. I que les dones se'n vagin a comprar perfums.

[*La resurrecció*]⁶⁰

Que es faci el crit i el brogit i la resurrecció, i que els soldats, en sentir-ho, caiguin tot seguit faç en terra, com mig morts. Que Crist surti, emmenant Adam i dient-li:

– Alça't, tu que dorms.⁶¹

Que els àngels s'estiguin damunt el sepulcre i que s'acostin les miròfores en silenci i amb temor, portant una cassoleta i perfums, i que l'àngel els digui:

– No tingueu por, vosaltres. Sé [que cerqueu Jesús, el crucificat. No és aquí: ha ressuscitat, tal com va dir. Veniu, mireu el lloc on havia estat posat. Aneu de seguida a dir als seus deixebles: «Ha ressuscitat d'entre els morts, i ara va davant vostre a Galilea. Allà el veureu.» Aquest és el missatge que us havia de donar.]

I havent sortit, que se'n tornin cap als deixebles. I, fent-se'ls trobadís Jesús, que els digui:

– Salve!

Que les dones, acostant-se-li, l'adorin, i que Jesús els digui:

– No tingueu por. [Aneu, anuncieu als meus germans que vagin a Galilea. Allà em veuran.]

Que els deixebles es reunixin a la casa. I que els soldats se'n vagin a anunciar als prínceps dels sacerdots la resurrecció. Els prínceps dels

60. Aquest títol apareix al marge, i abreuiat, en el manuscrit.

61. Ef 5,14. Per al que segueix, cf. Mt 28,5-10. En la indicació: «Que Crist surti emmenant Adam» hi ha el ressò del *Descensus ad inferos*, segona part de l'anomenat *Evangelium de Nicodem*. Vegeu-ne la traducció catalana en el volum *Apòcrifs del Nou Testament*, p. 259-267. És la visió de Crist baixant als inferns i això és el que canta la litúrgia bizantina durant tot el temps pasqual: Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ θάνατον πατήσας, καὶ τοῖς ἐν μνήμασι ζῶν χάριστός ἐστιν («Crist ha ressuscitat d'entre els morts, amb la mort ha trepitjat la mort, i als qui eren als sepulcres els ha donat la vida»). I aquesta és la visió de la icona de Pasqua en la tradició bizantina: Crist baixant als inferns, trepitjant-ne les portes i destruint-ne els forrellats, i agafant de la mà Adam i Eva, envoltats dels justos de l'Antic Testament (un esplèndid exemple el tenim en el fresc de l'església de Sant Salvador de Cora, a Constantinoble). La mateixa imatge la trobem també en les altres litúrgies, com, per exemple, en la siríaca oriental: «Desvetlla't, primer home, Adam..., desvetlla't, Abel... desvetlla't, Melquisedec... desvetlla't, Abraham...»

sacerdots, reunits en consell i donant diners als soldats, que els persuadeixin de dir que els deixebles, vinguts de nit, l'han robat mentre nosaltres dormíem.⁶²

La palpació

Que Jesús vagi i se situï enmig dels seus deixebles allà on estan reunits, amb l'absència de Tomàs, i que els digui:

– Pau a vosaltres.⁶³

I que els mostri les mans i el costat. I que novament els digui:

– Pau a vosaltres. [Com el Pare m'ha enviat a mi, també us envio a vosaltres.]

I havent dit això, que aleni damunt d'ells i digui:

– Rebeu l'Esperit [Sant. A qui perdonareu els pecats, li quedaran perdonats; a qui no els perdonareu, li quedaran sense perdó.]

Un cop sortit Jesús, que entri Tomàs i que els deixebles li diguin:

– Hem vist [el Senyor.]

Però ell els diu:

– Si no li veig a les mans [la marca dels claus, si no li fico el dit a la ferida dels claus i no li poso la mà dins el costat, jo no creuré pas!]

I que tot seguit novament entri Jesús i, posant-se al mig, els digui:

– Pau a vosaltres.

I a Tomàs:

– Porta el teu dit [aquí i mira'm les mans; porta la mà i posa-me-la dins el costat. No siguis incrèdul, sinó creient.]

I que Tomàs li digui en resposta:

– Senyor meu [i Déu meu!]

I Jesús:

– Perquè m'has vist [has cregut? Feliços els qui creuran sense haver vist!]

Tot seguit, agafant els seus deixebles, que vagi a Galilea i que els deixebles l'adorin i que ell els digui:

– M'ha estat donat tot poder [al cel i a la terra. Aneu, doncs, a tots els pobles i feu-los deixebles meus, batejant-los en el nom del Pare i del Fill i

62. Cf. Mt 28,11-15.

63. Tot el que segueix correspon a Jn 20,21-29.

de l'Esperit Sant, i ensenyant-los a guardar tot allò que us he manat. Jo soc amb vosaltres dia rere dia fins a la fi del món.]]⁶⁴

I arribat al final d'aquesta instrucció, que els beneeixi.⁶⁵

64. Mt 18,16-20.

65. Aquesta benedicció podria referir-se a Lc 24,50: «Després se'ls endugué fora de la ciutat fins a prop de Betània, *alçà les mans i els va beneir*».